

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність до норм права ЄС у сфері транскордонної охорони здоров'я та координації систем соціального забезпечення у частині, що стосується медичних послуг»

Метою прийняття проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність до норм права ЄС у сфері транскордонної охорони здоров'я та координації систем соціального забезпечення у частині, що стосується медичних послуг» (далі – проєкт Закону) є комплексне приведення законодавства України у сферах охорони здоров'я та соціального забезпечення до вимог Європейського Союзу.

Конституцією України закріплено стратегічний курс держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, передбачає поступову імплементацію актів права Європейського Союзу та наближення законодавства України до *acquis* ЄС, зокрема у сферах вільного руху осіб, координації систем соціального забезпечення та охорони здоров'я. У цих сферах Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити належний рівень захисту прав пацієнтів, у тому числі щодо доступу до медичної допомоги за кордоном, недискримінації та безперервності лікування.

Зобов'язання України щодо наближення законодавства у сфері транскордонної охорони здоров'я передбачені на рівні скринінгової зустрічі за переговорним розділом 28 «Захист прав споживачів та охорона здоров'я у м.Брюссель» у 2025 році.

Також необхідність вирішення питань у сфері транскордонної охорони здоров'я було визначено Європейською комісією у Звіті про розширення (SWD(2025) 759) від 4 листопада 2025 року.

СЕРГІЙСЬКИЙ ЗАХІДНИЙ РАЙОН
 СЕД АСКОД Міністерство охорони здоров'я України
 ДРОХИМЕНТ № 03.4.0.01.1149 / 3-26 ст. 05.08.2026
 Сертифікат 04AF212836405D99040000001D9A2D008362EC00
 Підписувач: Гітченко Віктор Кирилович
 Дата підписання: 05.08.2026
 Дійсний з 30.12.2025 0:00:00 по 29.12.2027 23:59:59

представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 березня 2025 року № 300-р. визначають зобов'язання про координацію систем соціального забезпечення в частині універсального медичного страхування та впровадження картки медичного страхування. Зазначена дорожня карта затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01 вересня 2025 року № 1372, якою передбачена розробка проєкту Закону України.

Проект Закону відповідає підпункту 2 пункту 63 Розділу 28 «Захист прав споживачів та охорона здоров'я» Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (*acquis* ЄС), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2026 року №438.

Висновок Європейської Комісії щодо заявки України на членство в Європейському Союзі (Повідомлення Комісії для Європейського Парламенту, Європейської Ради та Ради від 17.06.2022 COM (2022) 407 final) та подальші документи Європейської Комісії і Ради ЄС щодо відкриття переговорів про вступ України передбачають, серед іншого, продовження системного наближення законодавства України до права ЄС у сферах внутрішнього ринку, вільного руху послуг та осіб, а також координації систем соціального забезпечення. Одними з ключових актів права Європейського Союзу, до вимог яких має бути приведено українське законодавство у сфері охорони здоров'я, є Директива 2011/24/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 9 березня 2011 року про застосування прав пацієнтів у транскордонній медичній допомозі (далі – Директива 2011/24/ЄС) та Регламент (ЄС) № 883/2004 Європейського Парламенту і Ради від 29 квітня 2004 року про координацію систем соціального забезпечення разом з Регламентом (ЄС) № 987/2009, що встановлюють правила надання та відшкодування медичної допомоги в іншій державі-члені, права пацієнтів та механізми взаєморозрахунків між компетентними установами.

Нині законодавство України про охорону здоров'я лише фрагментарно регулює питання отримання українськими громадянами медичної допомоги за кордоном та надання медичної допомоги іноземцям на території України, не містить цілісного правового режиму транскордонної медичної допомоги, не визначає національний контактний пункт у розумінні Директиви 2011/24/ЄС, не встановлює прозорих та недискримінаційних процедур відшкодування вартості медичної допомоги, отриманої за межами України, та не врегульовує належним чином питання обміну медичною інформацією та безперервності лікування у транскордонному вимірі. Відсутні також законодавчо закріплені механізми взаємодії уповноваженого органу України з компетентними установами інших держав щодо організації медичного обслуговування осіб, на яких поширюється дія міжнародних договорів у сфері координації систем соціального забезпечення, та проведення відповідних фінансових розрахунків.

Проект Закону спрямований на усунення зазначених прогалин шляхом системного врегулювання питань транскордонної медичної допомоги, визначення прав пацієнтів у разі отримання медичної допомоги за межами України та на території України, встановлення правового статусу та повноважень національного контактного пункту і уповноваженого органу у сфері координації систем соціального забезпечення в частині медичного обслуговування, а також закріплення правових засад розвитку електронної системи охорони здоров'я з урахуванням вимог Європейського Союзу щодо інтеперабельності та обміну медичними даними. Реалізація положень проекту Закону створить необхідні передумови для наближення української моделі доступу до медичної допомоги до стандартів ЄС, посилить гарантії захисту прав пацієнтів, підвищить прозорість і прогнозованість відшкодування витрат на лікування за кордоном та сприятиме виконанню Україною зобов'язань як держави-кандидата на членство в Європейському Союзі щодо наближення законодавства до *acquis* ЄС у сфері охорони здоров'я і координації систем соціального забезпечення. Таким чином, прийняття проекту Закону є необхідним для формування сучасних організаційно-правових засад надання транскордонної медичної допомоги, зміцнення правових гарантій пацієнтів та подальшого просування європейської інтеграції України.

Проектом Закону передбачена адаптація законодавства України для застосування положень Регламенту (ЄС) № 2021/2282 Європейського Парламенту і Ради від 15 грудня 2021 року про оцінку медичних технологій та внесення змін до Директиви 2011/24/ЄС.

Також підпунктом 1 пункту 2 розділу I законопроекту заплановано частину першу статті 4 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» (далі – Закон) викласти в новій редакції, доповнивши її нормою щодо поширення дії програми медичних гарантій на інших осіб, які є застрахованими особами в розумінні законодавства України про загальнообов'язкове соціальне страхування. Дане дозволить зокрема отримувати медичну допомогу військовослужбовцям-іноземцям, які здійснюють захист та територіальну цілісність України.

Також, виключено статтю 36 направлення громадян України на лікування за кордон, як таку, що є не актуальною після прийняття положень законопроекту щодо транскордонної охорони здоров'я.

Крім того, проектом Закону передбачене узгодження окремих положень законів України в сфері охорони здоров'я.

3. Основні положення проекту акта

Проектом Закону пропонується внести комплексні зміни до Основ законодавства України про охорону здоров'я та Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» з метою

запровадження цілісного правового режиму транскордонної медичної допомоги, наближеного до вимог права Європейського Союзу.

У частині змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я проектом Закону:

уточнюється базова термінологія у сфері охорони здоров'я, у тому числі запроваджується поняття транскордонної медичної допомоги, держави лікування та держави належності пацієнта, а також чітко розмежовуються медична допомога і заходи соціальної підтримки, що не є предметом координації систем соціального забезпечення;

встановлюються загальні принципи надання транскордонної медичної допомоги в Україні особам, для яких іншою державою є держава їхньої належності, включно із гарантіями недискримінації, обов'язком надавачів медичної допомоги до початку лікування інформувати пацієнта про можливі варіанти лікування, ризики, орієнтовну вартість та порядок оплати, наявність професійної відповідальності, механізмів розгляду скарг, а також надання зрозумілого рахунка за надані послуги;

закріплюються права громадян України у разі отримання ними медичної допомоги за межами України, зокрема право на інформаційну підтримку через національний контактний пункт, на доступ до медичної документації та на безперервність лікування і реабілітації після повернення без будь-якої дискримінації через місце проведення основного лікування;

визначаються правовий статус, завдання та основні повноваження національного контактного пункту з питань транскордонної медичної допомоги, який забезпечує надання пацієнтам систематизованої інформації про умови отримання медичної допомоги за кордоном, відшкодування витрат і порядок оскарження рішень, а також взаємодію з пацієнтськими організаціями;

удосконалюються положення щодо електронної системи охорони здоров'я, у тому числі запроваджується узагальнена медична виписка (patient summary) та механізми обміну медичною інформацією у зв'язку з отриманням медичної допомоги за кордоном, а також передбачаються засади створення центрів клінічної експертизи та референсних мереж для ведення пацієнтів із рідкісними та складними захворюваннями з урахуванням участі у відповідних європейських мережах.

У частині змін до Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» проектом Закону:

визначається уповноважений орган у сфері державних фінансових гарантій (Національна служба здоров'я України) як компетентна установа для цілей організації медичного обслуговування осіб, на яких поширюється дія міжнародних договорів України щодо координації систем соціального забезпечення в частині медичної допомоги, та здійснення розрахунків з компетентними установами іноземних держав;

запроваджується окремий правовий режим відшкодування витрат на медичну допомогу, отриману пацієнтами за межами України, встановлюються умови, за яких така допомога підлягає відшкодуванню в межах Програми медичних гарантій, граничні обсяги відшкодування (у межах вартості еквівалентних медичних послуг в Україні та фактично понесених витрат), а також повноваження Кабінету Міністрів України визначати випадки повного відшкодування фактичної вартості лікування за кордоном та відшкодування супутніх витрат;

визначається порядок застосування механізму попереднього дозволу (попереднього погодження) на відшкодування витрат на медичну допомогу за межами України, який може застосовуватися лише щодо чітко визначених категорій медичної допомоги (госпіталізація, високовартісні та високоспеціалізовані втручання, медична допомога з підвищеним ризиком), з урахуванням медичних показань, терміновості та можливості отримання еквівалентної допомоги в Україні;

встановлюються основні елементи адміністративної процедури у сфері транскордонної медичної допомоги: порядок подання та розгляду заяв пацієнтів про відшкодування витрат, вимоги до переліку документів, строки прийняття рішень, обов'язок Національної служби здоров'я України обґрунтовувати рішення, враховувати стан здоров'я та терміновість медичної допомоги, а також гарантії права пацієнта на оскарження таких рішень в адміністративному та судовому порядку і недопущення невинуватеної затримки у відшкодуванні витрат.

Ключовими новаціями проекту Закону є: запровадження в Україні цілісного правового режиму транскордонної медичної допомоги, визначення національного контактного пункту та компетентної установи для координації з іноземними органами, встановлення прозорих, недискримінаційних та фінансово обґрунтованих правил відшкодування витрат на лікування за кордоном, а також закріплення механізмів безперервності лікування і розвитку електронної системи охорони здоров'я у транскордонному вимірі. Це створює основу для практичної імплементації Директиви 2011/24/ЄС та Регламент (ЄС) № 883/2004 Європейського Парламенту і Ради від 29 квітня 2004 року про координацію систем соціального забезпечення разом з Регламентом (ЄС) № 987/2009.

4. Правові аспекти

Нормативно-правовими актами у цій сфері правового регулювання є Конституція України, Основ законодавства України про охорону здоров'я, Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», Закон України «Про міжнародні договори України», Закон України «Про захист персональних даних», Закон України «Про адміністративну процедуру», Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні

довірчі послуги», Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень проєкту Закону потребуватиме здійснення видатків з Державного бюджету України, насамперед за бюджетними програмами Міністерства охорони здоров'я України та Національної служби здоров'я України, однак не зумовлює автоматичного збільшення загального обсягу видатків бюджету і може здійснюватися поетапно в межах наявних ресурсів.

На етапі до набуття членства в Європейському Союзі основні витрати матимуть організаційно-інституційний характер і включатимуть: створення та функціонування національного контактного пункту з питань транскордонної медичної допомоги (штат, інформаційні ресурси, комунікація з пацієнтами), удосконалення електронної системи охорони здоров'я (розроблення і впровадження узагальненої медичної виписки, механізмів інтеперабельності та обміну даними), а також посилення спроможності Національної служби здоров'я України як компетентної установи для взаєморозрахунків з органами інших держав. Зазначені витрати можуть покриватися за рахунок коштів, передбачених відповідним розпорядником у межах чинних бюджетних програм, із залученням міжнародної технічної допомоги, коштів проєктів ЄС та інших донорів.

Запровадження механізму відшкодування витрат на медичну допомогу, отриману за межами України, не створює самостійної необмеженої видаткової статті, оскільки обсяги такого відшкодування обмежуються рамками Програми медичних гарантій та граничними розмірами оплати відповідних медичних послуг в Україні, визначеними в договорах про медичне обслуговування населення. Рішення щодо випадків повного відшкодування фактичної вартості лікування за кордоном та супутніх витрат прийматимуться Кабінетом Міністрів України з урахуванням бюджетних можливостей та пріоритетів державної політики. Очікується, що у перші роки застосування закону обсяги таких видатків будуть обмеженими, а в середньостроковій перспективі запровадження прозорих правил транскордонної медичної допомоги сприятиме більш ефективному використанню бюджетних коштів, запобіганню подвійному фінансуванню, шахрайству та необґрунтованому направленню пацієнтів за кордон.

Конкретні обсяги витрат, пов'язаних з реалізацією проєкту Закону, підлягатимуть уточненню та врахуванню під час підготовки проєктів законів про Державний бюджет України на відповідні роки з урахуванням етапності впровадження передбачених ним механізмів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект закону пройшов процедуру громадського обговорення шляхом розміщення на офіційному вебсайті Міністерства охорони здоров'я України відповідно до вимог Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». За результатами громадського обговорення зауваження та пропозиції опрацьовано та враховано.

Проект постанови не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тому не потребує погодження з Науковим комітетом Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

7. Оцінка відповідності

У проекті закону наявні положення, що стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та відсутні положення, що містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводилися.

8. Прогноз результатів

Реалізація проекту закону не матиме впливу на ринкове середовище, ринок праці, рівень зайнятості населення; п; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Прийняття проекту закону дасть змогу підвищити рівень надання медичної допомоги в Україні.

Міністр охорони здоров'я України

«___» _____ 2026 р.

Віктор ЛЯШКО